

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Az eszmék eredete.

Tárgyalásunk befejezése előtt még a velünk született eszmék bajnokaival kell szóba állanunk és itt valóban azt mondjuk, hogy kinek nincs bátorsága, maradjon hátra, mert e systema küszöbén dicsőített philosophusokkal találkozunk, mint például: Kant, Leibnitz, Wolf, Cartéz, Rosmini, Plato.

Kant nem volt közönséges ember, munkálkodása a bölcsészet életében korszakot képez; ez pedig nem minden haladónak tulajdonsága. E nagy ember 1724-ben április 22-én Königsbergben született, 1740-ben neki teküdt a philosophiai tanulmányoknak, 1770-ben kezdett utat törni korszakalkotó gondolatainak; tehát hosszú 30 év kellett ehhez is; — 1798-ban, tehát 28 év múlva fejezte be systemáját. Csodálatos dolog, hogy a szellem nagysága a munka kivételéhez majdnem 6 évtizedet kívánt.

Szent Tamás 50—51 évet élt, vonjuk le ebből a gyermekkor idejét, s ne feledjük, hogy napjai közül többet szentelt ima — rendje szabályai — szent gyakorlatoknak, mint a német Aristoteles s mégis terjedelmes művében évülhetlen igazságok kincseit rakta le, melyek felülmulják Kantot hypotesisei — categoriái és összes criticájával egyetemben. Némelyek szerint Luther a vallás, Kant a bölcsészet reformatora.

Ezen rendszer védnökei közül említést érdemelnek még a következők: Leibnitz, Lipcse gyermeke, a classicus tanulmányok képezték tudományos törekvéseinek zsengejét. Repülő tudós, mert folytonos utazásban látta őt Berlin, Pétervár, Páris, Angolország. A mathematica terén Newtonnal birkozott és sokak szerint még mindig vitás kérdés, hogy e kettő közül kit illet meg a „calculus differentialis“ feltalásának dicsősége.

Majdnem 70 esztendőre felnyuló életét a tudománynak szentelte, a philosophiában még sem volt oly szerencsés, mint másutt; osztozott az uttorók sorsában; mely nem egyéb, mint új célokért

lelkessülni, megnyitni a pályát; de ennek helyes irányba való terelését az utókorra bizni.

— *Wolff*, mint philos. tanár nagy elismerést vívott ki magának, hányatott életében tanári collisionsok üzték, — több akadémiának tagja volt 1754-ben elhunyt. Mint bölcsész Leibnitz nyomdokaita lép.

Cartéz, Franciaország szülöttje, 1622-ig a Jezsuiták növendéke, előbb tanuló, később katona, meghalt a 17. század közepe táján. — Azt mondják hogy lelkében mindig az igazságszeretetének tüze lángolt, mi tiszteljük ezt benne, azonban műveit nem tekintjük a bölcsészet evangéliumának.

A systemák nem akarnak kiskorúak lenni. A velünk született eszmék rendszerének védnökei is, jónak látták ennek eredetét visszavetni a mult időkbe és nagy szellemeket állítani bölcsője mellé. Tagadjuk, hogy az antiquitás mindenkor az igazságnak volt criteriuma. Nő a test, nő az árnyéka is, a tévely is lehet régi a koborgó szellemek újabb kiadásában. Plato, ki ifju éveiben a poesisnak volt barátja, 20 éves korában ment Socrateshez, kezeiben rendszerített alakban jelen meg Socrates tana. Kedvencz foglalkozása a philosophia volt haláláig, mely a 80-as években érte utol. Plató eszméket vél lelkünkben lenni, melyeket szellemünk egykor a legfőbb Ész-től nyert, de hajdani bünei miatt a test börtönében tengődik most a lélek, mintegy elhomályosultak ideái; bizonyos szender fogta el őket és csak akkor kelnek újra fel, ha az érzéki észrevételek erre alkalmat nyujtanak.

Plató szerint nincs semmi új a nap alatt, a vívmány, haladás vagy újabb ismeret, nem egészen újnak, inkább csak visszatérőnek mondható, mert a mi összes szellemi életünk egy nagy emlékezet.

Mint vélekedett erről Cartesius, nincs eléggé tisztázva, némelyek leveleinek egyikéből azt akarják kiolvasni, hogy az eszméket csak annyiban mondta volna velünk születettnek, amennyiben a gondolkozási erőt létünkkel együtt nyerjük; kik azonban róla cartesianusoknak neveztetnek, a fentjelzett elmé-

leter egészen fölkarolták. A szellem belvilága tehát képcarnok, — ott fügnek az igazságok antik ábrázatai.

Leibnitz, monasait ajándékozta meg értelmi erővel és a természettel született homályos ismeretek honát kiterjeszté a parányok határáig. — Rosmini a lény fogalmát oltja a szellembe és így akarja az érzékek közbejártásával kimagyarázni az emberek millióinak tárgyilagosságereteit.

Vannak fogalmaik, de a fogalmak eredetéről még sincs fogalmuk. Mikor anyi látványossággal akarják az ember szellemét tulhalmozni, egyszerű láterejétől is megfosztják.

A velünk született eszmék száma véges-e vagy végtelen? Fájdalom még Kant vagy Rosmini számára sincs középut. — Ha végtelen, ugy végtelenséget ölel át a véges elme, vagyis e kettő egyenlő nagy, s így a leginkább ellentétes dolgokban sem volna különbözőség; — ha véges, hol a határ, melynél szellemünk megáll, — nincsen szám, melyhez még az egységet ne adhatnám és nincs gondolat, melynél tovább a szellem ne mehetne. — a gondolatvilágnak nincs határköve. Ha pedig se nem véges, se nem végtelen — ugy semmiféle. Az eszmékegymásutánja érthető ugyan, de akkor a lélekben nem maga az eszme, hanem csak az eszmét előállítható erő szenderez.

Hogy oltatnak lelkünkbe, mint lehetségesek, vagy mint ténylegesek? ha az előbbi áll — akkor csak az erő adatott meg; ha az utóbbi — ugy egyszerre mindent látunk, gyermekéveink első gondolatai az utolsóig, mely közvetlen a sir előtt lesz — már most mindnyájan megvannak lelkünkben. Ezt pedig tagadja a mindennapi tapasztalat: Isten lát folytonosan önmagából mindent, véges teremtmény sohasem; bennünk az érzelmek vagy eszmék hullámozása — kelése és elhalása, de nem a fogalmak beláthatatlan mennyisége van. Nem bírom én természetemnél fogva az eszmét, a mit magamba fel nem kelhetetek; ha-csak esetlegesen valamely külok segítségemre nem siet; már pedig ezen systema védnökei szerint a fogalom csak akkor tűnik fel a lélek tekintete előtt — ha erre érzés készíti.

A képzelem és szabad akaratunk befolyása gondolatainkra mindmegannyi inconvenientia ezen rendszerre nézve. A képzelet játéka bűvös, oly keringő ez, melynek fordulatait alig tudhatjuk előre; ilyenkor nyugszanak a külérzések és az eszmék fölelevenítése mégis tart; gondolatunk irányát gyakran az akarat határozza meg, azzal foglalkozom, a mivel akarok, minden eszme felköltéséhez nem kell tehát érzés, ha mindegyikhez nem, ugy miért csak némelyikhez?

Hogy ismerhetné meg a tárgyilagossá rendet az ész, — ha avval semminemű érintkezésbe sem jön; maga az érzés nem fogalom, az ész pedig a külsőt anélkül, hogy erre bár egy pillantást is vetne — saját belsejében nézi.

Isten hasonlatosságára alkottatott lelkünk, de még ő sem látja a tárgyat, anélkül hogy arra ne irányozná figyelmét, — végtelen fölfogásának legmagasabb tárgya önmaga. Az a subjectiv panorama, amit ellenfeleink a nyilvános eszmecsere terén gratis felállítottak, nem nyújt kezeséget ismereteink objectivitásáról, olyan csoda, melyet bizonyítás nélkül nem vagyunk hajlandók elfogadni.

Hogy van az, hogy ugyanazon sensatiók különbözőz körü és műveltségű emberekben nem keltik föl ugyan-

azon eszméket — annál kevésbé: a mélység és értelmi világosság ugyanazon fokában?

Omen ellenfeleinkre nézve az is, hogy ilyen velünk született eszmékről öntudatunk mit sem szól; az öntudat székhelye a lélek, — és mégis az emberi szellem, az olyan ezerféle belsejében élő eszmékről mitsem tud. Öntudatlan tudakossággal ne álljanak elő.

A scholasticusok utmutatása mellett röviden jelezzük ama vad consecretariumokat, — melyekre ezen systema vezet. Elménk ismerete megszűnik észszerű lenni — a szellem a külvilággal szemben vak, és mégis lát. Az érzékfölötti dolgok ismerete kimagyarázhatatlan, fogalmaink tárgyilagossága vesztve van örökre — Isten létét az ész bebizonyítani nem képes. Valóban e tanban összefolyik Locke sensismusa, Hume scepticismusa, az atheistaik és pantheistaik minden absurduma.

Megfutottuk tehát felsorolva az ellentétes rendszereket, az ideologia rövid; de göröngyös utját. Először a traditionalistákkal találkoztunk; azután köztünk és az ontologisták közt szomorú meghasonlás állott be; most a velünk született eszmék védnökei hallgattuk meg; de a kielégítő magyarázat még mindig hiányzik; jó lesz — ha mint mások, ugy mi is — e tekintetben Aristoteles és szent Tamástól kérünk audientiát és hogy ne mondja senki: csak azért nyilatkozunk így, mert valamelyikünk a thomismus iskolájában volt padfaragó; — beszéljenek helyettünk az érvek.

E rendszereknél talán nagyobb kérdés az: nem furdal-e lelkiismeretünk, hogy mint szobatudósok végkép kifárasztottuk olv. figyelmét?? Komoly megfontolás után azt mondjuk: nem, mert ugy is nem sokan olvasták, akik pedig átlapozták, önkénytelen elszánták magukat az unalomra.

S. N.

Van gondviselés.

(Thomistico-philosophiai elmefuttatás.)

Ha a háborgó tengeren egy jól elkészített hajót a révpárt felé látunk kifeszített vitorlákkal közeledni, rögtön azon gondolatra jövünk, hogy valaki készítette és valaki kormányozza.

Midőn egy jól berendezett szobába lépünk, lehetetlen megfedkezünk arról, ki így berendezte és ily rendszerben fenntartja. Ép ily lehetetlen megfedkezni a teremtő és gondviselő Istenről, midőn az élet tengerén vitorlázó élethajócskát célja felé közeledni látjuk; midőn a természetet, a legszebben berendezett természet, a legnagyobb művészetnek legszebb műtermét bámuljuk. A művészt műtermében senki sem meri megvetni, meggyalázni, s a természetben, e műteremben gondolhat-e valaki arra, hogy annak Teremtőjét és Gondviselőjét megvesse? jóllehet a józan emberi ész bátran „nem“-mel felel, mégis fájdalom, vannak, kik hajlandók elfogadni, hogy nincs Isten, vagy ha ezt elfogadják is, hallgatagon a gondviselést megtagadják tőle, pedig, hogy van teremtő Isten, ki gondot visel mindenne, ki mindent jól elrendez, kinek tudta nélkül semmi sem történik, azt tudni, azt hinni, a boldogság alapja. A mult senki előtt sem kétséges, mindenki előtt tisztán áll a jelen, csak a jövőre nézve létezik igen sok tisztség. A jövőnek eseményeit előre tudni, sőt, hogy

az egész világ lefolyása egy már rég megállapított nagy program szerint történik, azt elfogadni nem mindenki hajlandó, pedig a gondviselésnek alapját a változhatlan isteni lényeg képezi. Isten, ki előtt a jövő titok, megszünt Isten lenni. Előtte állanak a dolgok, események a legtisztábban, mint örök, elenyészhetlen fényű nap előtt, mely előtt nincs éj, nincs regg, nincs est; benne mint makula nélküli űs tükörben a dolgok kezdete és végetisztán megvan, tehát ő legjobban gondjukat viselheti. A madár gonozza fiait, az oroszán kész élet-halál harcot vívni övéiért, a családnya őrszettel kíséri övéit, róluk gondoskodik, s e gondviselést Istenben tagadjuk meg, kinek mindnyájan és az egész mindenség teremtményei vagyunk? Isten, kiből nincs gondviselés, megszünt Isten lenni. Mert ha igazságtalanságot lát az ember abban, hogy a madár fiait megöli, elveti, ha a szülő gyermekét megveti, magától elüzi és gondjaiból kizárja, mennyivel nagyobb igazságtalanság volna Isten részéről, tekintve az ő lényeges szeretetet — teremteni a világot és gondját nem viselni. Az ember visszaborzad a gondolattól, mert érzi, hogy őt gondviselő Isten teremtette, qui respicit a fine usque ad finem fortiter, cujus anni non deficient. Sokat foglalkoztak már a pogány kor nagy emberei is a kérdéssel, vajjon minden esedékesen történik-e, vagy létezik egy a világon kívül láthatlanul működő lény, mely minden mozdulatát a létezőknek őrszettel kíséri, sőt igazgatja végcélja felé. S jöllehet a kinyilatkoztatás fénye értelmüket még nem érinté természetfeletti világosságával, jöllehet a sok bűn és tévely megnyüggözve tartá a józan eszt, mégis a lelkiismeret és természet szavát követve együttesen bevallák, hogy lenni kell egy láthatlanul működő kéznek, mely az emberek által meg nem fogható módon intéz mindeneket.

Ne higye senki — ugymond Plinius — hogy a világi dolgok esetlegesen történnek, mert bizonyos törvény szerint történnek azok, melyet a dolgok teremtője öröktől fogva megszentelt, — meghatározott.

Erről tanuskodik Homernak láncza, mely az égből a földre ereszkedve, mindeneiket összefűz és czélok felé vezet. Világosan látták ők azt, hogy egy felsőbb értelem által kei kormányoztatnia, de azt is elismerték, hogy „judicia Dei abyssus multa,“ mint a zsoltáros mondja.

Jöllehet, kifürkészhetlenek az Isten utjai, kikutathatlanok az ő tervei, mégis, hogy nem esetéesség, hanem Isten kormányozza a világot, ezt minden ember sejtí, érzi; mert minden ember érzi, hogy ő teremtmény. Volt teremtés, tehát lenni kell gondviselésnek is. Isten, mint értelmi lény, csak czélirányosan teremthetett; akkor lehetetlen, hogy ne akarja a czélt általuk elérni, sőt, hogy ne kormányozza és segítse a dolgokat végcéljuk elérésére. A dolgoknak czélirányos vezetése, mely az isteni tudás és akaratban birja alapját, — nem egyéb mint gondviselés. Szükségkép létezik a tökély Istenben, ha Ő egyszer Teremtő. Maga a józan ész, az emberi természet és a századok folyása tanuskodik mellette.

Nincs ember, ki csak saját életét figyelte is meg, hogy rá ne ismerjen, mert nem lehetséges, hogy a fiu atyja gonozását elfeledje, arra ne gondoljon, azt meg ne különböztesse másoktól. E tökélye az isteni lényeknek talán a legnagyobb befolyásu az emberek életére, mert

ha hiszi az ember, hogy van Isten, ki őt teremtette, kítől mindenét birja, kinek kezében van, lehetetlen, hogy annak gonozását életében fel ne ismerje. Mi is gátolná Isten e gonozásban? Talán a lények sokassága? Hiszen mindennek Isten a teremtője, az angyaloktól a legkisebb porszemig, s kell-e nagyobb erő a gonozásra mint a semmiből való létrehozásra. Ő nem fáradhat el a gonozásban, mert hisz? Ő végtelen erő, kiből nincsen fogyatkozás. Nem kerülheti ki semmi az Ő figyelmét, valamint semmi sem jöhet ő nála nélkül létre. Előtte semmi új nincs, mert minden létező, v. tényleg létező dolog öröktől fogva meg van fogalmilag ő benne. Tehát Isten a legjobban gondját viselheti a világnak.

Az ember a teremtés remeke, ég és föld vannak benne képviselve, másod ura a természetnek, melyet célja elérésére felhasználhat. Kell tehát hogy az ember különös tárgya legyen az isteni gondviselésnek. Szabad akarral lévén megáldva, a teremtményekkel élhet célja elérésére, de visszaélhet.

Nehogy pedig e visszaéléssel megzavarhassa a rendet, önmagát sárba tiporva rendeltetésének elérésében, megakadályozta Isten a természeti törvényen felül szabad akaratából természetfeletti törvényeket is adott neki, a lelkiismeret szavát keblébe oitá, hogy sehol se tegyen önmaga ellen, hogy mindig legyen iránytű, mely a jó cselekedeteket előírja, a rosszaktól meg távolítsa. Tehát az embernek minden tettét ezekhez kell szabnia, a mely ember ezekkel ellenkezőt tesz, az a lelkiismerettel, a természettel és Istennel áll szembe. Szemben áll, akkor is akarva, nem akarva az isteni gondviselés eszköze és tárgya.

Sokan a véletlenség ringó csolnakába vetik magukat s életüknek minden mozzanatát abból származtatják, pedig e csolnak egyenlő az isteni hittől megfosztott, konok vakmerőséggel életét elszánt ember élethajójával, mely a szél minden mozzanatára inog s vajmi könnyű kiesni belőle.

Jöllehet az ember előre nem tudja és nem is tudhatja a jövőben történendőket s azért ezek az emberre nézve úgy tűnének fel, mint véletlenek, de nem véletlenek Istenre nézve. Véletlenség tulajdonképpen nem létezik, nem is létezhetik, mert Isten öröktől fogva tudásával bir még a legkisebb dolognak, eseménynek is. Nem történik semmi, mit már előre öröktől fogva ne tudna Isten. Nincs változás, esemény, melynek czélja a gondviselés nagy programjában ne lenne előre megjelölve. Ki mondhatja véletlenségnek, hogy ki vágja a kertész fáját ma, melyet az előtt kivágni elhatározott volt. Ki mondhatja, hogy a gazdag koldusbotra jutása véletlen, az ifju halála, nemzetek emelkedése, letünése, a véletlen játéka, ha hiszi, hogy az isteni gondviselés intéz mindeneket. E hit fejti meg az élet minden titkát.

Szenvedni és küzdeni, ez a mostani kor leghatalmasabb kiáltása! Szenvedést és nyomort látunk mindenfelé, már pedig lehetetlen, hogy az Isten szenvedésre, folytonos küzdelemre teremtette az embert.

Szenvedés és küzdelem az ember élete, nagyon is igaz, de e szenvedések alatt kislelkűen elcsüggedni, a küzdelemben letenni a fegyvert, megvetni a gondviselést, anynyi, mint a boldogság eszközeit megvetni, el nem ismer-

ni az atyát azért, mert érezzük létét. A szenvedésnek igen nagy szerepe volt az emberiség életében kezdettől fogva, s e szerepe nem is fog megszűnni, míg az ember tapodja a föld kérégt. Ez a leghatalmasabb eszköz, melylyel az Isten tudtára adja az embernek, hogy Ő létezik s gondot visel reájuk. Nem csak egyesek, hanem nemzetekkel is érzeteti néha karja hatalmát. Felkölti bennök az érzetet, az igazság keresésére ösztönzi, megmutatja a teremtmények kicsinységét, vágyat ébreszt a szenvedő lélekben a boldogság után, s ezáltal felhívja, hogy Ő hozzá a boldogság legfőbb tárgyához közeledjék. A szenvedés igen sok eltévedt embernek nyitotta meg szeméit s igen sok nagy embert szerzett az egyháznak, mert ez a komoly gondolkodás rugója, a lélek purgatoriuma, a lélek próbaköve. Nem igazságtalanság tehát Istenből, sőt igazságos a szenvedés, melyet az emberekre bocsát, hogy megismerjék, miszerint a gondviselő Isten nem feledkezik el róluk. Tehát nem a gondviselés ellen, hanem igenis mellette bizonyít. Azért a szenvedés alatt elcsüggedni annyi, mint a boldogság eszközét elvetni. Képes lenne-e a szomjazó elvetni magától a terhet, melyből tudja, hogy egy kis türelem után enyhíteni fogja szomját, képes lenne-e valaki magától elvetni ama nehéz terhet, melyben élete boldogságának eszköze rejlik. Az embernek — bármi történnék vele (a világon) az életben, mindent az isteni gondviselésre kell visszavinnie. Tehát a szenvedések megvettetések és lealáztatásokban ép úgy mint a jólétben, örömben és dicsőségben a gondviselő Isten tetteire kell ismernie, s jöllehet azoknak jóságát, helyességét talán a rövid emberi ész nem képes belátni, mégis el kell fogadnia, hogy az mind Istentől van, tehát jó.

De hatalmas szavakkal kiállítják, hogy a vaksors okozója mindennek, ezt állítják fel központ gyanánt, mely körül az emberi élet forog; ezt állítják sarkpontjával mindennek.

Sors! e szó sok ember életében az intéző fonal, ez a remények próbaköve, a dicsőítés, néha az átkok boszszus tárgya, pedig... semmi.

Nem létezik sors, csakis a rövidlátó és eltévedt emberi ész phantoma az. Az emberi lélek érzi, hogy léteznie kell egy támpontnak, melyre mindent visszavigen s melytől mindent származtasson, tehát elvetvén az isteni gondviselést, szükségkép ki kellett helyette gondolnia a sorsot, a mely csak gondolatilag, képzeletileg, de nem tényleg létezik. Sorsot felállítani nem egyéb, mint Istent megtagadni vagy elhinni ugyan létét, — de őt megfosztani az őt megillető isteni tulajdonságtól. Mindent Istennek láthatatlan keze intéz, az ő figyelmét nem kerülheti ki semmi, a legkisebb parány ép ugyennem, mint az egész mindenség, csak hogy az emberi ész nem képes oly mélyre hatni, hogy megismerje lényegében, hogy megvizsgálja, mert véges lévén, nem tekinthet az idők végeig, nem nézhet az örökké-valóságba s így nem ismerheti meg, hogy pl. egy ténynek egyesek, úgy többek életében egy tized vagy század alatt minő eredménye lehet, de valamely létezőt azért, mert felfogni képesek nem vagyunk, megtagadni, elvetni, ellenkezik a józan ésszel, ellenkezik a hittel. Nem létezhetik tehát sors, ebben tehát hinni annyit, mint semmit állítani fel a lélek nyugpontjával és az élet végcéljének elérésében semmire támaszkodni.

Soknál a gondviselés eszméje hajó-törést szenved az emberi élet végén — a halálon. Pedig nagy igazság van benne, és a gondviselés működését könnyen felismerheti benne (t. i. a halálban) minden hívő ember.

Mindig egyenlőtlenségről panaszkodunk, a halál pedig a dolgok egyenlősége, meg kell hallnia mindenkinek, hogy az isteni bölcsesség igaznak bizonyuljon, fájdalommal kell meghalnia mindenkinek, hogy a gondviselő Isten e fájdalom által vágyat ébresszen az örök boldogság után.

Nincs ok, mely a gondviselés ellen bizonyítana, sőt minden e mellett bizonyít, mert Isten önmagával ellenkezésbe nem jöhet.

Van gondviselés tehát, mert van teremtő Isten. Mellette tanuskodik minden érzete az embernek, az öröm ép úgy, mint a fájdalom, mely könnyet sajtol a szembe, a jöllét ép úgy, mint a szenvedés, melyben érinti a lelket, az életkép úgy, mint a halál. Sohasem gondoltak ki valási rendszert, melyben a gondviselés iránti hitnek nyomát ne látnók, mert minden népnél vannak áldozatok imák, melyek róla tanuskodnak. Sohasem hiányzott e hit a népeknél Adámtól kezdve, mert a természetbe van oltva a vágy boldogság után, e boldogság pedig itt a földön az isteni gondviselésben való meganyugvásban áll. Az emberi szív mindig sejtette ezt, a világtörténelem éles megfigyelése lehetetlen, hogy ne vitassa a gondviselés működését. —

Nem is létezett soha Istentan, melyben a gondviselés az isteni tulajdonságok közé ne tartozott volna, mert már maga a fogalom önkényt kívánja, hogy, ha Isten, legyen gondviselő.

Az ember, ha egyeseket felületesen tekint meg — csakugyan, ha képes legyőzni a természet és lelkiismeret szavát, hajlandó kételkedni róla, de ha behatóan vizsgálja az emberiség történetét, a nemzetek emelkedését és bukását s nem egy év, hanem évszázadok lefolyását veszi szemügyre, világosan meggyőződik, miszerint van gondviselő Isten, ki alig észrevehetőleg úgy vezeti az emberiség életét és az egész (emberiség) mindenséget egy végcél felé, hogy lehetetlen eszes embernek a hit, remény és szeretet ihletével térdre nem borulnia és imádnia.

Miklós István,
papnöv.

TÁRCZA.

MIGNON.

(Goethe.)

*Hol a citrom virul
Tudod, hol van a hon,
Arany narancs himbál
Sötétzöld lombokon,
Szélid szellő szállong
A tiszta ég alatt,
Hol a myrtus, s babér*

*Oly dúsan hajt sarjat?
Tudod hol van a hon?
Oda! oda
Szerettem, oh ragadj
Gyors szárnyakon!*

*Tudod, hol van a ház?
Magas oszlopszaton,
Csillámlik a terem
Csillárfény gazdagon,
A hol márványszobrok
Merően néznek rám,
Oh, én szegény gyermek
Mint elragadtattam!
Hol vannak mindezek?
Oda! oda
Vigy el magaddal hü
Emlékezet!*

*Tudod, hol van a hegy
Felhőbe burkoltan,
Az ősvény rajt' elvész
Csak őszvér jár ottan?
Sötét barlangokban
Az ős sárkány lakik,
Mély völgyben száz patak
Töri meg habjait.
Hol van a hegy, róna?
Oda! oda
Élet, halál Atyám,
Ott edesebb vő'na!*

K. J.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

— **HETI KÖRSZEMLE.** **Itthon.** A delegatió-
nális ülésekben a katonai orvosi tisztikar rendfokozati
viszonyainak javítása szóba hozatván, e célra a betervez-
tett hadügyi költségvetésben 20146 o. é. fr. többlet irá-
nyoztatik elé, s így állásuk a hadsereg tisztikarának többi
részével szemben hátrányos nem leend. A hadügyi albi-
zottságok költségvetései általánosságba nelfogadtatott, noha
a delegáltak közül sokan kifejezést adtak amaz ohajuk-
nak: hogy a kiadásokat — tekintve a békés időviszo-
nyokat — nagyobb mervü szabadságolások és a lovasság
létszámának leszállítása által lehetne apasztani. Szó levén
a torpedók éstüzaknak beszerzéséről a tengerpartok meg-
védése tekintetében, Apponyi gr. vitát támaszt a delega-
tiók ez ügybeni illetékessége iránt, s kérdezi: nem tar-
tozik-e ez a kormányokhoz? az érdemleges felelet nem-
legesen lett ez ügyben megadva. A delegatio constatalása
szerint Bosznia és Hercegovinában ugy politikai, mint
közgazdasági tekintetben határozott haladás észlelhető.
Az utolsó delegationalis ülés nov. 18-án tartatott. — A

Szent László társulatnak nov. 13-án vá'aszimányi gyü-
lése volt. — A képviselőház pénzügyi bizottsága ülésében
Dárday azt a kérdésveti fel: a kolozsvári egyetem fej-
lesztését nem lehetne-e az ösztöndíjak áthelyezésével is
előmozditani? Trefort miniszter ezt nehézségekbe ütkö-
zőnek lenni állítja, de lehetségesnek tartja azt, hogy a
„Goldberg“-féle alapítvány a kolozsvári egyetemhez té-
tesseék által. — Trefort Agost honi iparművészetünk elő-
mozdítása érdekében tett felhívásában szépen kifejti, hogy
nyersterményeink a világpiaczkon óriási versenytársakra
akadtak, s így az önfentartás követelte nemzeti vagyon-
sodás megkivánja, miszerint új vagyonosító eszközök s
jelesen iparművészetünk felvirágoztatásáról gondoskodnunk
hazafiu kötelességünk. A Budapesten alakuló egyesület
összhangzatosan fog működni az országos magyar ipar-
művészeti muzeummal, hogy producált czikkeink czélszerű
kivitel, szépség és ár tekintetében a külföldiekkel verse-
nyezvén, elejét vegye ama divatáramlatnak melynek min-
den jó, csakhogy külföldi legyen. A miniszter tisztázatni
ohajti, minő iparcikkék készülnek, s mi az áruk? Mel-
lékletben kéri hazai iparművészeinket, hogy mutatvánvul
küldjenek a központi bizottsághoz egyes czikkeket, me-
lyek megtekintés után államköltségen fognak visszakül-
detni. — Szatmármegye küldöttsége a Szamos árvizei
által suított vidékek érdekében Budapesten volt b. Ke-
mény G. közlekedésügyi miniszternél, ki megígérte, hogy
államköltségen az említett vidékek javára viz-szabály-
zási társulatot fog állítani. — A nyitram. nagysuránvi
czukorgyár leégett. — Temesvárt nov. 5-től fogva az ut-
czákat villannyal világítják: nálunk is jó volna a szürke
éjszakákból fényes nappalokat teremteni!

— **Ausztria.** A válláserkölcson alapuló iskola
kérdése foglalkoztatja az erkölcs valódi őreit, a püspök-
ket Rudigier linczi püspök panaszt nyuitott be a közök-
tátási tanács-hoz 2 vallástalan tanító miatt, kik megméltelyezik
a gyenge koru ártatlan gyermekeket: Cselországban a leit-
meritzi püspök hasonlóan óvást emelt a brüxi középiskola
értesítőjében megjelent értekezés ellen Ezek miatt a val-
lás és közokt. miniszter leiratot intézett, melyben körvo-
naloztatik minden tantárgy, s kimondatik, hogy a vallás
szent elvei tiszteletben tartandók.

— **Róma.** A nov. 10-iki consistoriumban tartott
pápai beszéd hirdeti, hogy a keresztény vallás virágozik
Ausztrália, India és Kelet különböző vidékein. A magvas
beszéd nem maradt még a liberalis sajtó előtt sem meg-
jegyzés nélkül. Crispi közlönye a „Riforma“ mely tudva-
levőleg, a pápaság antagonistája, most az egyszer siet leróni
háláját a nagy politikai eszme iránt, mely ezen beszédet
sugalmazta. Mondja említett lap: XIII. Leo felérte, hogy
Afrika hivatva van nagy szerepet játszani Európa jövő-
jében, s ebben a Vatican politikája sokkal belátóbb, mint
az olasz kormány politikája. — *Salutem ex inimicis nos-
tris* libera nos Dne — de mindjárt szónoki figurával tes-
zi utána: „Meg kell győződnünk, hogy Olaszországnak
nemcsak Romában, de az egész világon kell a Vaticannal
küzdenie.“ A helyzetet élénken jellemző szavak. — A
kárthágói püspökség annyi század utáni visszaállítását ki-
hirdető pápai bulla készülöben van. — A pápa egyete-
mes levele a Romában levő amerikai egyházi intézet újjá-
szervezését szabályozza, melyet a hirhedt conversio utján

az olasz forradalmi uralom zsebre rak vala, ha az „Egyesült államok“ kormánya óvást nem emel s így meg nem menti azt az egyháznak.

— **Németország.** Ugy az általános mint a prótválasztások eredménye egész biztosan így állapítható meg: kath. centrump. képviselő van 103. conservatív 69. szabadconservatív, az az birodalmi pártiak 31. national liberalis 45. szabadelvű 49. lengyel 16. demokrata 6. socialista 19. elszázi 14. dán 1. a kormány ezekből rendelkezik 145 szavazattal körülbelül s így kérdés, hogy a birodalmi cancellár költségvetés — és egyéb social-politikai javaslatait képes lesz-e ily kisebbséggel a független pártok ellenében realizálni? — **Poroszország.** A gnezenpnozeni érsekség betöltése vita tárgya a sajtóban s ha az illetékes helyen előlét, a seminárium kérdése is végre megoldható lesz. — **Bajorországban** — München a képviselőválasztások alkalmával a liberalismus és socialismus diadalának szintere volt. Katholikus város Nagy-Németországban!

— **Franciaország.** Foucher de Careil gróf, Franciaország bécsi nagykövete a delegationalis időszak alatt folyvást hazánkban volt s így a vidéken megfordulván Jules Ferry francia kormányelnököt hazánk közigazdasági és politikai helyzetéről behatóan informálhatja, mit különben Vilarst budapesti főconsul sem mulaszt el. Foucher nemrég a párisi „Société d' économique politique“ egyik ülésén szóba hozta a 85-beni budapesti országos kiállítását, s azt a gyűlésnek melegen ajánlotta. China szeretné, ha Franciaország minden hadi kárpótlásról lemondana, de nem így Franciaország. — A francia képviselőházban újabb cultus-budget-törlések után áhitoznak, Ferry min. megígérte volt, hogy azt megakadályozza, de kérdés, ígérete mellett marad-e? Rochefort lapja a socialistákat bombaszticus phrasisokban lelkesíti a német socialisták némi diadalát jó bővre eresztve.

— **Belgium.** A belga király kedvencz eszméjét a katonaság fokozott szaporítását a Bernaert miniszterium elejtette.

— **Hollandia.** A liberalis uralom itt is megbukottnak tekinthető: számára csak 42 kerület maradt meg, míg az antiliberalisok 44 ker.-tel rendelkeznek s így többsége az utóbbinak van a képv. házban, de nem így a senatusban

— **Oroszország.** Lopotin a nihilista főnök lépre került; sok titok jött napvilágra.

— **Egyleti élet.** Marosvásárhelyt, 1884. nov. 12. A maroskerületi rom. kath. néptanítók-egyesülete Marosvásárhelyt f. évi november hó 10-én tartotta vándor- és közgyűlését.

A kerület szétszórt, nagy kiterjedése, az utak borzasztóan rossz állapota, az időnek késő ősze valló kellemetlenségei, együtt sem akadályozhatták meg a tagok teljes számu megjelenését. *47-en voltunk.* — Látni kellett a hivatás szent tüzétől fölmelegült arczokon az ügybuzgó lelkesedést, melylyel a gyűlés egyes pontjait tárgyalta s mely élő czáfolatként szólott azon hamis irányzatu föltevés ellen, mintha a nevelés terén csak az állami és községi iskolák (édes testvérek) képviselnék a haladást. (!)

A vándorgyűlés kiemelkedőbb pontjai a próba-tani-

tasok voltak. Első volt Kovács Ferencz, ker. főesperes, apát-plebános, a kátéból szakavatott könnyűséggel magyarázván III. oszt. gyermekeknek a *szentségekről*.

Tanított, mint a ki teljesen otthon érzi magát tárgyában; — magyarázott, mint a ki lelke mélyében áthatva és meggyőződve van az általa előadott igazságokról. — Hatalmasan felzúgó éljenzéssel köszönte meg a gyűlés jó példát adó *t. elnökének* tanítását.

2. Simon József, mvásárhelyi rom. kath. tanító, a kezdőkkel a 2-öst ismertetvén.

Valóban gyermek-nevelőnek teremtette őt Isten! — Akár szeretetteljes, gyermekded bánásmódját; akár alapos készütségét bizonyító helyes tanmenetét tekintjük, csakugyan megérdemelte az osztatlan figyelmet és általános éljenzést, melylyel a gyűlés tanítását kísérte s elismerését nyilvánította.

A vándorgyűlés tárgysorozata többi pontjaiban is érdemleges elintezést nyervén, kezdetét vette a közgyűlés, melynek megnyitása, és a jegyzőkönyv feloírvasása után, rendes titkár hiányában, *Psál Gyula* egyesületi elnök tette meg a szokásos évi jelentést.

Jelentése folytán kiemeli, hogy a választmány működésére mily bénítólag hatott azon körülmény, melynél fogva a rendes jegyző eltávózása és helyettesének önkényű lemondása miatt folytonos zavar uralkodott.

Ezen zavaró körülménynek kéri betudni azon mulasztást, hogy az elmúlt évben sem vándor-, sem közgyűlés; de még választmányi ülés sem tartatott, és hogy így a választmány a mult évben semmit nem tehetett.

Ezek után örömmel hozza a közgyűlés tudomására, hogy Nsgs. *Reptsik János ur*, e kerület volt érdemes tanfelügyelője, — ki nem saját hibája folytán, a közel multban disponibilis állapotba lett helyezve, — az egyesület könyvtárát értéke: könyvbeli (276 mű, 337 kötet.) adománynyal volt szives gazdagítani. Mire a közgyűlés adományozónak — méltányolván nagylelkű áldozatát — zajos éljenzések között jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Több folyó ügy beható megbeszélése és elintézése után, felmerült azon kérdés: vajlon a maroskerületi rom. kath. néptanítók egyesülete, miután 50 rendes tagot nem számít, választhat-e képviselőt a néptanítók 1885. évi orsz. gyűlésére?

Simon József, a mult országos-gyűlésen az egyesület képviselője, határozottan tudja, hogy — ámbár az alapszabályok értelmében nem — de folyamodás mellett képviselhető magát az egyesület. Praecedens-t tud arra, hogy a püspöki hivatal utján tett folyamodásra a miniszter ur hasonló esetben, engedélyezte a képviselést.

A közgyűlés abban állapodott meg, hogy ezen értelembe püspök urunk ő Excája utján folyamodik a vallás és közokt. ügyi ministerhez, addig azonban a választást keresztülviszi. Megejtetvén tehát a szavazás, általános szavazat többséggel Simon József mvásárhelyi r. k. tanító választatott ismét képviselőnek.

Vége: a jegyzői tiszt, valamint a választmány csak ideiglenesen lévén helyettesítve, a közgyűlés egyhangulag főjegyzőnek *Markály Antall*, — másodjegyzőnek *Smüss Olivért*, — választmányi tagoknak *Bodó Adám*, *Szabó György* és *Dr. Wuuskits György* urakat választotta meg.

Nem hagyhatom e helyen említés nélkül azon me- leg érdeklődést és ügybuzgó tevékenységet, melylyel a helyi rom. kath. nagy gymnásium tudós tanári kara a néptanítók egyesületi életébe jótékonyan befoly. élénk részt vevén annak vezetésében, buzdításában, s minden- nemű mozzanataiban.

Dicséretre méltó buzgalom! **4. a.**

— **Vidéki levél.** Marosvásárhelytől, 1884. nov. 19. Főtisztelendő Szerkesztő ur! Ma fényes ünnepély volt nálunk. — Hőn szeretett királynénk névnapját hagyományos kegyelettel ünnepeltük meg eddig is; de ezidén még kiválóbbá tette azt egy körülmény.

A 62. sorszám számára ő Felsője Erzsébet királyné f. évi június hóban új zászlót készíttetvén a régi zászlót nagy ünnepélyvel ma helyezték el plébániális templomunkban. — Csak nyele van meg s egy kevés foszlány rajta: ellenséges golyók fosztották meg ékeitől.

Az ünnepély 9. órákor a katonaság disz-felvonulá- sával vette kezdetét. A zászlót egy hadapród tartá, mi- dőn Kovács Ferencz, apát-plebános, fényes segédlettel a templom főbejáratához lépett, átveendő azt. *Br. Könygs- brun* őrnagy erre magyar nyelven beszédet tartott a ka- tonasághoz, melyben érzékeny bucsut vett a zászlótól s azt Kovács Ferencz apát-plebánosnak átadta megőrzés végett. Ezután dob-pergés s szépen sikerült díszlövések között a zászlót elhelyezték a templom egyik fő oszlopán e célra készült tartóban alatta ezen felirással:

„A 62. sorszám zászlója 1831-től 1884-ig.“

„Sok csata, vész-zivatar közepette valék én,
Ezredem hős fiait győzelemre vezetvén,
Most pihenek, beborítva sebekkel; alélt csata hős;
Más követett; legyen ő, mint egykor elődje erős!
1884. nov. 19-én.“

A templom zsufolásig megtelt. Az összes katonaság tisztjein kívül, a város értelmisége: kir. ítélő tábla; tör- vénszék, megyei tisztviselők élükön az alispánnal, vá- rosi tanács és rendőrség, a r. k. nagygymn. tanári kara, szóval minden hivatal képviselve volt ez ünnepélyen. Al- kalmi beszédet Kovács Ferencz apát-plebános tartott melyben a zászló dicső múltját élénk színekkel lerajzol- ván az *Isten és hazá* iránti szeretetet, mint a zászló vég- hagyományát, hatalmas, gyújtó szavakkal kötö a jelen levő katonaság szívére.

A nagy hatású beszéd után felhangzott a „*Te De- um*“ magasztos hála-dala, — és bemutatott a legszen- tebb hála áldozat, melynek fényét nagyban emelték a r. kath. gymn. tanuló ifjúsága és leány iskolánk növendé- keinek Simon József regens chori, vezetése mellett, föl- váltva előadott gyönyörű énekei.

És most ott, a templomban nyugszik az 53 év vi- haraival győzelmesen megküzdött zászló. — Csatak za- jában kifáradva: nyugodni a templomba tért. — A sok vész-vihar után — — a béke hajlékába jött — — talán imádkozni . . .!

4. a.

IRODALOM.

— „**Haza és külföld**“ tudományos és szépiro- dalmi folyóirat. Szerkeszti és kiadja Thewrewk Árpád Budapesten, I. évf. 3-ik szám. Tartalom: 1. Az alliteratio Petőfinél. (E czik folytatása a „Közoktatás“-ban meg- kezdett érdekes cikksorozatnak). — 2. Epigrammák. — 3. A békésmegyei múzeum. (E közleményből örömmel látjuk, hogy a békésmegyei múzeum évről-évre gyarapo- dik s hogy abban a békésmegyei nőknek is van érde-

mök.) — 4. Petőfi-ereklyék. — 5. A magy. tudományos akadémia rendeltetése (E rövid, de velős czikkecskében M—r jól megmossa a magyar akadémia „Ó tekintélyes- ségének“ fejét a „németizálás“ miatt s sorait így végzi: „Ha Széchenyi látná ezt, elborulna lelke s visszavonná imádott nemzete nyelve s irodalma művelésére tett dicső alapítványát. Ne bántsuk dicsőült szellemének árnvát! Ne germanizáljon a magyar tudományos Akadémia!“) — 6. Tóth contra Sepp (Érdekes tanulmány). — 7. A magyar nyelvészet érdekében. (Simonvi nyelvtana, mely szerző szerint compromittálja a magyar nyelvtudományt és a magyar nemzetet, nem igen részeseül méltányló eli- merésben.) — 8. Csillagászati rovat. Bessel Frigyes Vilmos századik évfordulójára. — 9. Merz-Félen messzelátó- csövek csillagászatkedvelők számára. (Ezen ismerterés- meg azok is, kik a csillagos ég iránt csak félig-meddig is érdeklődnek, ábrák nélkül megérthetik). — 10. Szer- kesztői üzenet. Válasz R. . . nek (Hisszük, hogy tárgyila- gos, de igénytelen véleményünk szerint az ilyesminek — miután az „antikritikát“ egész terjedelmében nem ismerjük — tán inkább magánlevélben volna helye) — 11. Szíves olvasóinknak. (E czim alatt a szerkesztőség kö- szönőetét nyilvánítja mindazoknak, akik mostani viszo- nyaink között szükségessé vált eme folyóiratot fölkarol- ták, művelt körökben terjesztették s így a tetemes anyagi áldozatokkal megindított irodalmi vállalatot biztosították). — Azok, kik előfizetőt gyűjtenek, a „Haza és külföld“- nek egy-egy ingvenpéldányát kapták. — Ara ezen tudomá- nyos folyóiratnak félve 1 frt. negyed évre 60 kr. — Ajáljuk olvasóink becses figyelmébe.

— A „**Magyar Háziasszony**.“ Az e czim alatt Budapesten megjelenő háztartási, gazdasági és szépiro- dalmi hetilapnak, mely a **magyar gazdasszonyok országos egyletének hivatalos közlönye**, — elő- fizetési ára egy évre 6 frt. félve 3 frt. negyed évre 1 frt 50 kr. Előfizetheti legczélszerűbben postautalvány által a „Magyar Háziasszony“ kiadóhivatalához Budape- sten, váci körút 20. — Mutatványszámok ingyen küldet- nek mindazoknak, kik a kiadóhivatalhoz ezekért — leg- czélszerűbben levelező lappal — fordulnak.

— Megjelent a „**Gondülő**“ 9 száma a követ- kező változatos tartalommal: Székely támad: Székely bánja, történeti regény P. Szathmári Károlytól folytatás: Izsák, regény, írta Kazár Emil folytatás: — Tűnődés, Benedek Aladártól: — A club, regényes korrajz, írta Mik- száth Kálmán folytatás. Palkó vitéz, regény, írta Mar- gittay Dezső folytatás: A paraszt-gróf fia, társadalmi re- gény írta gróf Gvadányi József, 1793-ban, folytatás: Ki lesz az örökös, Hartmann-Plön regénye, magyarosította Mártonffy Frigyes folytatás: Oszli napsugár, karcolat Hídegy Ödön- től. A boríték tartalma: Ház és tűzhely; Hídeg choko- ládé 6 személyre: borsó, bab és lencse; hajfényesítő, hi- deg mustár mártás; — Kertészet Deczember havi teendők a konyhakertben. — Vegyések egy vidéki lapban; Egyszeresen. Egy képzelőő ember. Egy élcés ember. Nem értjük. Az egvetem. Ki a becsületesebb Jól megfelelt. Egy ur elküldi inasát. Könyvértékesítése. — Talányok; talányfejtők; szerkesztői posta Figyelmeztetjük olva- sóinkat a szép kiállítású és kitünően szerkesztett „**Gond- üző**“-re, melyből a kiadó szívesen szolgál mutatvány- számmal. A „**Gondülő**“ megjelen minden vasárnap három sűrűen nyomtatott iven félnyvi: színes borítékkal. Előfizetési ára: egy évre 6 frt. félve 3 frt. negyedévre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 15 kr. Kapható minden könyv- kereskedésben; az ujonnan belépett előfizetők az eddig megjelent 9 számot azonnal megkapják. Az előfizetési pénz Székely Aladár kiadótulajdonoshoz küldendő, Budapesten, VII. Dob-utca 14-ik szám.

— **Magyar kántorok és orgonások kézi- könyve!** A „Keresztény katolikus egyházi énekeskönyv“ című műből, mely orgonarész- és szövegrészre oszlik,

most jelent meg a diszes kiállítású „Orgonakönyv” 3-ik füzeté, a következő tartalommal: „Oh édes Istenem.” „Oh, oh Jézusom.” „Oh Ur Isten, én szerelmem.” „Szent-háromságna az én életemet.” „Szívem Jézus szívénem.” „Uram, hiszlek és remélek.” IV. Az Oltári szentségréől: „Azért ezt a nagy Szentséget.” (A és B dallam). „Aldunk téged oh angyali kenyér.” „Aldunk téged oh angyali ele-dél.” „Szent vagy Uram.” „Ur Jézus el ne hagyj.” „Di-csértessék örökké.” „Aldjad ember e nagy Jódat.” „Csu-dálatos nagy Szentség.” „Dicsérd Sion megváltódat.” „Egeklől eredett angyali kenyér.” „Előtted Jézusom.” „Ez nagy Szentség.” „Imádlak nagy Istenség.” — Az or-gonakönyv 10, havonkénti füzetben jelenik meg, mintegy 140 egyházi ének dallamával és orgonakiséretével. Köz-és utójátékokkal ellátva. Előfizetési ár mind a 10 füzetre 2 frt. A szövegkönyv már teljesen megjelent, melynek előfizetési ára fűzvé 50 kr, egyszerű kötésben 60 kr. vá-szonkötésben 90 kr, díszkötésben 1 frt 20 kr. Mindkét mű együttesen 2 frt 50 kr. Minden füzet bérmentve kül-detik szét. Előfizetések legcélszerűbben postautalványon Nemesovits Antal zenetanárhoz Győrbe intézendők.

— **Magyar-német nyelgyakorlati füzetek** azok számára, kik a magyar vagy német nyelvben, va-lamint e két nyelv irodalmában teljes jártasságot elérni óhajtanak Irta Roder Adolf. Egy-egy füzet ára 50 kr. E czím alatt jelent meg: a „Brieflicher Unterrichts für das Selbststudium der ungarischen Sprache” cz. mű ismert szerzőjétől egy nagy gyakorlati becsesl bíró vállalat első füzeté. E füzet egymással szemben álló magyar és német szövegben felette érdekes párbeszédet tartalmaz, mely-k a társadalmi élet és a két nemzet irodalmából meríték. A füzet végét egy rövid érdekes szindarab képezi. A kéthasábos szöveg alatti tért nyelvtani jegyzetek fog-laljak el, s ez képezi az egész munkának a többi hasonló munka feletti előnyét. Németül tanulni akaró magyarok, kik a német nyelv előismereteit már bírják, e felette ér-dekes tanmódot nagy eredménnyel fogják használni, miért is a füzeteket különösen azoknak ajánljuk. Meg-rendelések a szerzőhöz, Szombathelyre, intézendők. Az ár postautalvánnyal beküldendő. Nagyobb megrendelé-seknél megfelelő ármérséket.

— **„Fővárosi szemle.”** Irodalmi és társadalmi hetilap. — Szerkeszti Abrányi Emil. I. évf. 3-ik szám. Tartalom: Reakzionárius hangulat. — Az akadémia el-nöke. — El innen. (költemény). — Nőm szobaleánya. — A diadalmaskodó szerelem dala. — A vadak torkában. — Sötét víziók. — A román királyi pár Budapesten. — Egyház. — Irodalom. — Művészet. — Közgazdaság. — Különfélék — Ara egész évre 8 frt, félévre 4 frt, ne-gyedévre 2 frt.

— **„István bácsi Naptára.”** 1885-ik évre. XXX. évf Alapítá Májér István, szerkeszti Kóhalmi K. tanár. Kiadja a Franklin-társulat. — Tartalom: A csillagá-szati és közönséges naptári rész után: I. Az erkölcsi vil-ág. (Névnapot mutató tábla. Születés-napok naptára. Ki-rály-hymnus hangjegyekkel Mit tesz józan feltógás sze-rini a korral haladni? A meggazdagodni vágyás ördöge.) — II. Gazdák és gazdasszonyok naptára. (A gazda szem-e niallja a marhát Majd megtér maga is bátyám uram. Gazdák figyelme.) — III. Népnevelők naptára (Mater Ursula képpel. — Stankovits Károly — képpel.) — IV. Történetiek. (Szent Imréhez — költemény. Gróf Cziráky János-képpel. Paczolay János-képpel). — V. István bácsi a hazában és a nagyvilágban. (Az esztergomi új primás-érséki palota — képpel Fára Fűred — képpel.) — VI. Művészet és műipar (Az országos történelmi magyar öt-vösművek kiállítása Budapesten — sok képpel. Krisztus,

a betegek közt — képpel. — VII. Természet világából (A sugártörésből származó tünemények). — VIII. Tréfák mezeje. — Vásárok. Kamatszámítás. — Ajálljuk ezen dus tartalmu, csinos kiállítású képes naptárt t. olvasóink becses figyelmébe.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖREBŐL.

— **Szent Erzsébet ünnepét**, mint királyné ö. Felségének névnapját a szokásos fénynyelünnepeltük meg a püspöki székvárosban. Az ünnepélyes szent misén, melyen püspök ur ö Nagyméltósága teljes segédlettel celeb-ralt, s melyet a helyi várórségi zenekar nagyban emelt ünnepélyességében, jelenvoltak a tisztikar, kir. törvényszék, városi tanács s más helyi hivatalok számos képviselői

— **Nyilvános köszönet.** Ftdő Lönhart Ferencz püspök urunk ö excája a csiksomlyói r. k. főgymnasium-nál a folyó 1884/5. tanév elején kezdeményezett zeneok-tatás céljaira, különösen pedig hangszerek beszerzésé-re saját, annnyifelől igénybe vett tárczájából száz forinto kegyeskedett adományozni. A mily kellemesen lepott meg a kegyes főpásztor ezen áldozatkész gondoskodása intéze-tünk ifjusága iránt: éppen oly kedvesen esik szívünk há-lóját ezen sorokban is nyilvánítani a nagyvelkü és bölcs főpap iránt, ki a zeneoktatás illetén felkarolása által al-kalmas módot nyujt egyszersmint a különben igen ruga-nyos nevelési rendszer nehézségei közt arra, hogy a mos-tani elszilajulás korszakában a tanuló ifjuság nemesebb ér-zelmei ápolttassanak és így kedélyesen rokonszenves elfog-laltatás által is nemesíttessék. . . . Így fog történni, hogy ö excellentiájának atyai jószívűségét és nagyvelkü áldozatát nemcsak a zeneszerek fogják hangoztatni, hanem mara-dandólag visszhangzik annak jótékony és nemesítő hatása a tanuló ifjuság szívhurjain is. „Eleemosynas Illius enar-bit omnis Ecclesia Sanctorum.” Csik-Somlyón, 1884. okt. 20. — Saját és az intézet nevében. **Imets F. Jákó**, igazgató.

— **Személyzetiek.** Müller János ujmisés áldozár csikszentmihályi segédlelkésznek nevezterett ki. — Meg-haltak: Vákár János nyug. plébános és Lekomüller György papnévendék; előbbiben egy tevékeny munkásságban ki-érdemült, utóbbiban egy szép reményekre jogosító tagot vesztett az erdélyi egyházmegye. R. i. p.!

— **Pályázat.** A *székelykeresztúri* (Udvarhelymegye) rom. kath. kántortanítói állomásra, üresedés folytán, ezen-nel pályázat nyitattik. Ezen állomással egybekötött évi járandóságok a következők: 1) természetbeni lakás, ud-var és 137 négyszög öl házikert; 2) 4 hold 798 négyszög öl szántó és kaszáló; 3) minden második évben a köz-tetemő helyen termett két szekér széna; 4) kepében 15 kalangya eleybuza; 5) készpénzben: a) az erd. rom. kath. elemi iskolaalapból 97 frt 50 kr; b) az erdélyi egyház-megyei segélyalapból 97 frt 64 kr; c) a „Bottáné”-féle alapítványból 4 frt 20 kr; d) az „ájtatos”-alapból 8 frt 30 kr; e) oszporából 15 frt; f) stolából 5—10 frt. Pá-lyázni kívánók utasittatnak, hogy kántortanítói oklevéllel és eddigi netaláni szolgálataikról szóló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat legkésőbb f. é. december 10-ig alólirt hivatalhoz terjesszék be. — Károlyfehérvárt 1884. évi november hó 17. én. A püspöki hivatal.

— **Sajtóhiba javítás.** Lapunk legutóbbi számá-ban a 411. oldalon a legelső sor egy pár szóznak össze-esése folytán érthetetlené vált; az egész sor tehát így olvasandó: „Vékony lábai mintha életerőt nyertek volna, jöttükül elevenebb” stb — A „Szent Erzsébet rózsái” című költeményhez adott magyarázatban pedig 1831. és 1835. helyett 1231. és 1235. olvasandók.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő Dr. TÓDOR JÓZSEF. Szerkesztőtársak: Dr. CSERNIBÉLA. Dr. SANDORFFY NANDOR. STRAUBERT ÖDÖN. Dr. VERESS FERENCZ

Nyomatott a püsp. lycz. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárt.